

Περιδιαβαίνοντας την ιστορία στη σύγχρονη

ΚΑΒΑΛΑ

Στο πλαίσιο υλοποίησης του Ολοκληρωμένου Σχεδίου Αστικής Ανάπτυξης του Δήμου Καβάλας, το οποίο συγχρηματοδοτείται από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Μακεδονία - Θράκη 2007-2013 και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, δημιουργήθηκε το παρόν έντυπο με σκοπό την ανάδειξη της περιοχής παρέμβασης του Σχεδίου. Πιο συγκεκριμένα παρουσιάζονται τα πιο σημαντικά κτίρια και σημεία ενδιαφέροντος της περιοχής παρέμβασης που αποτελούν τμήμα της ιστορίας της πόλης και συνδέουν το «παλιό» με το «σύγχρονο» κέντρο της. Η περιοχή παρέμβασης με τα κτίριά της αλλάζει μέσα στο χρόνο και αναδεικνύεται μέσω των έργων τόσο του ΟΣΑΑ όσο και του ΕΠ Μακεδονία-Θράκη εν γένει.

5	ΕΙΣΑΓΩΓΗ
6	ΣΤΗΝ ΠΑΛΙΑ ΠΟΛΗ
7	ΣΤΗ ΝΕΑ ΠΟΛΗ
8 – 9	ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ
10 – 11	ΧΑΡΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΚΤΙΡΙΩΝ
	ΚΤΙΡΙΑ ΜΕ ΙΣΤΟΡΙΑ
12	• Μέγαρο Τόκου
13	• Μεγάλη Λέσχη
14	• Δημαρχείο
14	• Παλιό Παρθεναγωγείο– 10 ^ο Δημοτικό Σχολείο Καβάλας
15	• Μέγαρο Wix
15	• Μονή Λαζαριστών
16	• Δημοτική Καπναποθήκη
17	• Καπναποθήκη «Ρεζή» (Εμπορικό Κέντρο Καβάλας)
18	• Πρώην Δικαστικό Μέγαρο
19	• Καμάρες-Υδραγωγείο
20	• Αρρένων -1 ^ο Γυμνάσιο Καβάλας
20	• Μεντρεσές Χατζή Αλή Πασά
21	• Πλατεία Κρέν
22	• Καρνάγιο
23	• Παράλιο Τείχος
23	• Κτίριο Λιμενικού Ταμείου
24	• Ιμαρέτ
25	• Οικία Μωχάμετ Άλη
25	• Παλιά Μουσική (Τζαμί Χαλίλ Μπέν)
26	• Φρούριο
27	ΠΗΓΕΣ - ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ - ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

Πόλη ζωντανή, που ζει και αναπνέει στους ρυθμούς της ιστορίας της, του παρόντος και της προοπτικής της. Το πιο ανεπτυγμένο αστικό κέντρο της Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης.

Με ένα μεγάλο λιμάνι και μια εξίσου μεγάλη μαρίνα, που σε συνδυασμό με το λιμάνι της Νέας Περάμου και τη μαρίνα της Νέας Ηρακλείτσας, αποτελεί εκτός των άλλων και ένα από τα σημαντικότερα αλιευτικά κέντρα της χώρας. Μια από τις μεγαλύτερες ιχθυόσκαλες της Μεσογείου, απ' όπου διακινούνται εμπορεύματα στις εσωτερικές και διεθνείς αγορές. Και βέβαια, ένας ξεχωριστός τουριστικός προορισμός, που ικανοποιεί και τον πιο απαιτητικό επισκέπτη!

Πόλη δραστήρια, που συνδυάζει τους ρυθμούς της μεγαλούπολης με μια απόλυτα χαλαρωτική διάθεση κάθε στιγμή. Κάτω στο λιμάνι, ιδανικό για προορισμό κρουαζιέρας, η Καβάλα ζει στους ρυθμούς της αγοράς, της δουλειάς και σιγά - σιγά όσο περνά η ώρα, της χαλάρωσης. Στα υπαίθρια καφενεία και τα κεντράκια με το ούζο και τους μεζέδες. Στη θέα της Χερσονήσου της Παναγίας με το Φρούριο και την Παλιά Πόλη. Στις μικρές βόλτες στο λιμενοβραχίονα που αράζουν τα τουριστικά σκάφη, στις συνεχόμενες παραλίες με τα μικρά χωριουδάκια.

Στα εμπορικά της πόλης, στα στενά του Αγ. Νικολάου δίπλα στην κεντρική πλατεία, τα εμπορικά μαγαζάκια δίνουν χρώμα άλλης εποχής. Τα σύγχρονα και μεγάλα εμπορικά καταστήματα βρίσκονται από την άλλη μεριά στις οδούς Ομονοίας και Βενιζέλου. Τις δύο αυτές αγορές «ενώνει» το σύγχρονο κτίριο της Δημοτικής Αγοράς. Εδώ γίνονται τα καθημερινά ψώνια κυρίως στα είδη διατροφής.

Στις γειτονιές, στον Άη Πάννη, τη συνοικία-καρδιά της πόλης, με τα παλιά αρχοντικά και την ομώνυμη εκκλησία. Κι ακόμη στην οδό Κύπρου με τα μοναδικής αρχιτεκτονικής νεοκλασικά κτίρια. Στις άλλες γειτονιές, την Κηπούπολη, το Βύρωνα, τα Ποταμούδια, τον Προφήτη Ηλία, την Καλλιθέα. Όλες με μικρά όμορφα σπίτια με τις αυλές, τους κήπους και τις στέγες με τα κεραμίδια.

Κάπου στις γειτονιές, στα μαγαζιά ή στο λιμάνι θα σας κεράσουν ούζο με μεζέ ή το γλυκό σας. Εκεί θα γνωριστείτε και με τους κατοίκους μιας πόλης ελληνικά όμορφης και φιλόξενης.

ΣΤΗΝ ΠΑΛΙΑ ΠΟΛΗ

Στην παλιά πόλη, που ονομάζεται Παναγία ή χερσόνησος της Παναγίας, τα σημαντικότερα αξιοθέατα είναι το φρούριο, το Ιμαρέτ και ο φάρος στο τέλος της οδού Θεοδώρου Πουλίδου, κάτω από τον οποίο ξεπροβάλλουν τα βράχια της Παναγίας. Κομβικό σημείο στην παλιά πόλη αποτελεί η πλατεία Μωχάμετ Άλη, που δημιουργήθηκε στις αρχές του 20^{ου} αιώνα. Στο κέντρο, ανάμεσα στο κονάκι του και στην εκκλησία της Παναγίας, υψώνεται, επιβλητικός και μεγαλοπρεπής, ο ανδριάντας του.

Το ορειχάλκινο άγαλμα του έφιππου Μωχάμετ Άλη, φιλοτεχνημένο από τον επιφανή γλύπτη Κωνσταντίνο Δημητριάδη, έγινε κατά τη μεταφορά του αιτία διάνοιξης της σημερινής οδού Θ. Πουλίδου (άλλοτε Ζαλόγγου). Το κονάκι του είναι κτισμένο στα τέλη του 18ου αιώνα και υποδειγματικά αναστηλωμένο, όπως και το Ιμαρέτ, από την οικογένεια Μισοιριάν.

Η εκκλησία της Παναγίας κτίστηκε μετά το 1965 πάνω στην παλαιότερη μεταβυζαντινή τρίκλιτη βασιλική, που έδωσε το όνομά της στην περιοχή.

Διασχίζοντας την οδό Μωχάμετ Άλη θα ανακαλύψετε την παλιά συνοικία και το τζαμί του Χαλίλ Μπέη, ή αλλιώς Παλιά Μουσική. Πρόσφατες ανασκαφικές έρευνες της Εφορείας Αρχαιοτήτων Καβάλας και Θάσου αποκάλυψαν στο χώρο το πρώτο χριστιανικό λατρευτικό κτίσμα της περίκλειστης πόλης (είναι ορατό από το γυάλινο δάπεδο του τζαμιού), καθώς και ένα μικρό νεκροταφείο της βυζαντινής περιόδου.

Μετά το 1850, με τη ραγδαία ανάπτυξη του εμπορίου καπνού, η Καβάλα επεκτάθηκε εκτός των τειχών της χερσονήσου, αρχικά στην περιοχή του Αϊ Πάννη, όπου υψώθηκαν μεγαλοπρεπείς οικίες από εύπορους Έλληνες και ξένους εμπόρους, καθώς και προς το λιμάνι. Η Παναγία άρχισε να εγκαταλείπεται μαζικά από τους κατοίκους της μέσα στη δεκαετία του 1970. Η πολυσύχναστη πλατεία Ελευθερίας, άλλοτε πλατεία Φουάτ, που περιβάλλεται από εμπορικά καταστήματα, δημιουργήθηκε το 1928, αφού κατεδαφίστηκε το μεγάλο «καραβάν σαράι» και τα μικρότερα χάνια γύρω από αυτό.

Απέναντι από την πλατεία Ελευθερίας βρίσκεται η συνοικία του Αγίου Νικολάου με πολλά μικρομάγαζα σε στενά δρομάκια, καθώς και ο ναός του Αγίου Νικολάου, που κάποτε ήταν τζαμί: πάνω από τη βάση του μιναρέ σήμερα υπάρχει το νεόκτιστο καμπαναριό. Εξωτερικά θα δείτε το ψηφιδωτό με την αναπαράσταση της άφιξης του Αποστόλου Παύλου, πολιούχου της πόλης, καθώς η Καβάλα είναι η πρώτη ευρωπαϊκή πόλη που επισκέφθηκε.

Πολυσύχναστες είναι οι οδοί Κωστή Παλαμά και Ομονοίας, που κατακλύζονται από εμπορικά καταστήματα. Αξίζει να περπατήσετε στον πεζόδρομο της Μεγάλης Αλεξάνδρου, όπου υπάρχουν πολυάριθμα καλαίσθητα μαγαζιά, καφέ-μπαρ, καθώς και μια μεγάλη καπναποθήκη που μετατράπηκε σε εμπορικό κέντρο. Συνεχίζοντας, φτάνετε στην πλατεία Καπνεργάτη, όπου δεσπόζει η Δημοτική Καπναποθήκη, κτισμένη το 1910 από τον εξισλαμισμό Ισραηλίτη καπνέμπορο Κιάζιμ Εμίν.

Το σημερινό αστικό τοπίο της πόλης συνθέτουν τα ποικίλα αρχιτεκτονικά της στοιχεία, προερχόμενα από την Ανατολή και τη Δύση.

Στην Καβάλα εφαρμόστηκαν σχεδόν όλες οι τεχνοτροπίες που εκδηλώθηκαν είτε στο δυτικοευρωπαϊκό είτε στον ελληνικό χώρο. Υπάρχουν σπίτια μακεδονικής λαϊκής αρχιτεκτονικής, κτίρια με έντονα νεοκλασικά στοιχεία, δείγματα μπαρόκ, ροκοκό και γοθικού ρυθμού, αλλά και σπίτια αρχιτεκτονικής φαντασίας με εντελώς απροσδιόριστες επιρροές.

Στη χερσόνησο της Παναγίας, μορφολογικά και τυπολογικά, οι περισσότερες από τις παλιές οικίες μπορούν να ενταχθούν σε μια κύρια τεχνοτροπία, με τα χαρακτηριστικά της αρχιτεκτονικής που κυριαρχούσε στα Βαλκάνια και σε όλη την επικράτεια της οθωμανικής αυτοκρατορίας, μέχρι τα τέλη του 19ου αιώνα. Είναι κτισμένες από οικοδομικές συντεχνίες μαστόρων από τη Δυτική Μακεδονία. Αρκετές, όμως, από τις οικίες της Παναγίας κατεδαφίστηκαν ή κατέρρευσαν από την εγκατάλειψη μετά τον πόλεμο και στη θέση τους κτίστηκαν νέες από μπετόν και τούβλα.

Καθώς η πόλη εξαπλώνεται πέραν της χερσονήσου της Παναγίας, οι επιρροές του νεοκλασικισμού στην παραδοσιακή αρχιτεκτονική διακρίνονται στις κατόψεις των οικιών και των κτιρίων, οι οποίες έγιναν πιο συμμετρικές. Οι Ηπειρώτες μαστορές, επηρεασμένοι από την αρχιτεκτονική των δημοσίων κτιρίων, αλλά και από την άμεση επαφή των εμπόρων της περιοχής τους με τη Δύση, προσέθεταν στα μεσοαστικά σπίτια κάποια λιτά νεοκλασικά στοιχεία, διατηρώντας όμως το σαχνισί. Έτσι, κατέληγαν σε μια μικτή μορφολογία με στοιχεία τοπικής παραδοσιακής αρχιτεκτονικής και κλασικισμού, τα οποία κάποιες φορές συνδυάζονταν με μπαρόκ και ροκοκό διακοσμήσεις.

Σε μια δεύτερη διάκριση αρχιτεκτονικής τεχνοτροπίας μπορούν να ενταχθούν ορισμένα μεγάλα παραδοσιακά σπίτια και κτίρια με νεοκλασικά και μπαρόκ στοιχεία, κατοικίες της οθωμανικής αριστοκρατίας της επαρχίας, που μιμούνται αρχιτεκτονικά και διακοσμητικά πρότυπα αρχοντικών της Κωνσταντινούπολης.

Επίσης, στις οικίες που κατασκευάστηκαν μετά το δεύτερο μισό του 19ου αιώνα, είναι εμφανής ο αστικός χαρακτήρας. Υπάρχουν σε όλη την πόλη και διακρίνονται σε αυτές που προέρχονται απ' το συνδυασμό τοπικής παράδοσης και κλασικισμού, και σ' εκείνες που ακολουθούν Κωνσταντινοπολίτικα πρότυπα.

Μια ακόμα διάκριση αρχιτεκτονικής τεχνοτροπίας αποτελούν οι οικίες και τα κτίρια που συνδυάζουν τον οθωμανικό νεοκλασικισμό και το μπαρόκ.

Τέλος, οικίες και κτίρια κατασκευασμένα μετά το 1900, διακρίνονται από εκλεκτικιστικά χαρακτηριστικά και νεοκλασικά στοιχεία, της δεκαετίας του 1920, που εντοπίζονται διάσπαρτα στην πόλη.

- 1 • Μέγαρο Τόκου
- 2 • Μεγάλη Λέσχη
- 3 • Δημαρχείο
- 4 • Παλιό Παρθεναγωγείο –
10^ο Δημοτικό Σχολείο Καβάλας
- 5 • Μέγαρο Wix
- 6 • Μονή Λαζαριστών
- 7 • Δημοτική Καπναποθήκη
- 8 • Καπναποθήκη «Ρεζή»
(Εμπορικό Κέντρο Καβάλας)
- 9 • Πρώην Δικαστικό Μέγαρο
- 10 • Καμάρες-Υδραγωγείο
- 11 • Αρρένων -1^ο Γυμνάσιο Καβάλας
- 12 • Μεντρεσές Χατζή Αλή Πασά
- 13 • Πλατεία Κρέη
- 14 • Καρνάγιο
- 15 • Παράλιο τείχος
- 16 • Κτίριο Λιμενικού Ταμείου
- 17 • Ιμαρέτ
- 18 • Οικία Μωχάμετ Άλη
- 19 • Παλιά Μουσική
(Τζαμί Χαλίλ Μπέη)
- 20 • Φρούριο

8

9

10

11

12

ΧΑΡΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΚΤΙΡΙΩΝ

2

13

14

15

16

17

18

19

20

Μέγαρο Τόκου

(Κύπρου 14)

Το Μέγαρο Τόκου χτίστηκε από τον καπνέμπορο Δημήτριο Τόκο το 1879 ως κατοικία του, όπως φαίνεται και στην επιγραφή πάνω από το υπέρθυρο. Αξιόλογο διακοσμητικό στοιχείο είναι το καμπυλωτό αέτωμα της στέγης του. Το Μέγαρο στέγασε το Ιταλικό Προξενείο και για μικρό χρονικό διάστημα (1879-1880) το πρώτο Ημιγυμνάσιο της Ελληνορθόδοξης Κοινότητας.

Μετά την πώλησή του, το 1911, στέγασε το Ελληνικό Υποπροξενείο ως την απελευθέρωση της Καβάλας από τους Βουλγάρους το 1913, οπότε στεγάστηκε το Δημαρχείο ως το 1937, και μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, το ιδιωτικό Γυμνάσιο Παπασιδέρη. Το 1979 αγοράστηκε από το Υπουργείο Πολιτισμού, προκειμένου να αναστηλωθεί και να στεγάσει τη νεοσύστατη Εφορεία Αρχαιοτήτων Καβάλας και Θάσου. Από τη βεράντα του κτιρίου εκφωνήθηκαν πολιτικοί λόγοι, όπως αυτός του Ελευθερίου Βενιζέλου ο οποίος επισκέφθηκε την Καβάλα το 1929.

Το Μέγαρο Τόκου είναι κτίσμα οθωμανικού νεοκλασικισμού και μπαρόκ, όπου διακρίνονται απιχήσεις του ρομαντικού ρεύματος και του εκλεκτικισμού στην αρχιτεκτονική που κυριαρχούσε στην Ευρώπη στα τέλη του 19ου και στις αρχές του 20ου αιώνα.

Μεγάλη Λέσχη

(Κύπρου 12)

Ιδρύθηκε το 1910 από τη Φιλόπτωχο Αδελφότητα Κυριών Καβάλας, για να στεγάσει τη Λέσχη της Ελληνικής Κοινότητας Καβάλας.

Από αρχιτεκτονικής απόψεως, η Μεγάλη Λέσχη αποτελεί ένα από τα εξαιρετικά δείγματα αυστριακού μπαρόκ στην Ευρώπη και, σύμφωνα με την άποψη κάποιων, παραπέμπει σε αντίγραφο μέρους του Μεγάλου Μουσικής της Βιέννης (Musikverein).

Το κτίριο ανακαινίζεται σήμερα από το Δήμο Καβάλας, με τη συνεργασία της Εφορείας Αρχαιοτήτων Καβάλας και Θάσου, προβάλλοντας τις αρχιτεκτονικές του αρετές και λαμβάνοντας χρήσεις πολιτισμού και εστίασης. Η αρχιτεκτονική του κτιρίου αποπνέει το πνεύμα της εποχής εκείνης, συνυφαίνοντας τη διάθεση για επίδειξη δύναμης και πλούτου, με ένα αίσθημα εθνικής υπερηφάνειας για την αρχαιοελληνική παράδοση.

ΚΤΙΡΙΑ ΜΕ ΙΣΤΟΡΙΑ

Δημαρχείο

(Κύπρον 10)

Το μέγαρο όπου στεγάζεται σήμερα ο Δήμος Καβάλας αποτελεί ένα από τα πιο εντυπωσιακά κτίσματα της πόλης με μια μοναδική αρχιτεκτονική γραμμή, που φαντάζει «ξένη» μέσα στην πόλη της Καβάλας και παραπέμπει σε μικρογραφία Ουγγρικού πύργου.

Η οικοδόμησή του τοποθετείται στο τέλος της δεκαετίας του 1890. Ανήκε στην ιδιοκτησία του Ούγγρου καπνεμπόρου βαρόνου Pierre Herzog και χρησιμοποιήθηκε ως κατοικία και επαγγελματική έδρα. Έχει έντονα ρομαντικά στοιχεία παλαιών μεσαιωνικών πύργων, γοτθικά τόξα στους πυργίσκους και στα μπαλκόνια, δυο βενετικές γοτθικές αψίδες εκατέρωθεν της πύλης, δακρυροτή πάνω από τα παράθυρα (dripstone) και προεκτεινόμενο παράθυρο (oriel window), καθαρό δείγμα γοτθικής αναγέννησης. Το 1937, το κτίριο αγοράστηκε από το Δήμο Καβάλας και μέχρι σήμερα στεγάζει το Γραφείο Δημάρχου και κάποιες από τις διοικητικές του υπηρεσίες.

Παλιό Παρθεναγωγείο 10^ο Δημοτικό Καβάλας

(Κων.Παλαιολόγου 6)

Βρίσκεται πάνω από τη Μεγάλη Λέσχη. Θεμελιώθηκε το Μάιο του 1891 και ολοκληρώθηκε το 1894 με χρήματα που εξασφαλίστηκαν από δωρεές, δανεισμούς, λαχειοφόρους αγορές και διάφορες εισφορές επιφανών καπνεμπόρων της εποχής. Αξιοσημείωτη είναι και η δωρεά των ιδίων των καπνεργατών, που προσέφεραν από ένα ημερομίσθιο, συνεισφέροντας και αυτοί στην κατασκευή του κτιρίου. Η ανέγερση του Παρθεναγωγείου είναι απόρροια της μεγάλης άνθησης, που γνώρισε η καπνεμπορία στην πόλη της Καβάλας. Έχει λιτή, σοβαρή γραμμή με χαρακτήρα νεοκλασικό. Σήμερα στο χώρο αυτό στεγάζεται το 10ο Δημοτικό Σχολείο Καβάλας.

Μέγαρο Wix

(Κύπρον 8)

Κτίστηκε το 1906 από το Γερμανό Βαρόνο Adolf Wix ως μικρογραφία Ουγγρικού πύργου και χρησιμοποιήθηκε ως επιχειρηματική έδρα και κατοικία του. Το κτίριο παρουσιάζει αρχιτεκτονικές ομοιότητες με το κτίριο του σημερινού Δημαρχείου, με έντονα τα γοτθικά χαρακτηριστικά. Το 1925 αγοράστηκε από αμερικανική καπνεμπορική εταιρεία. Σήμερα ανήκει στο Δήμο Καβάλας και στεγάζει υπηρεσίες.

Μονή Λαζαριστών

(Κύπρον 6)

Η Καθολική Μονή του Αγίου Παύλου στην Καβάλα, ή Μονή Λαζαριστών του Αγίου Βικεντίου του Παύλου της Καθολικής Εκκλησίας Καβάλας, κτίστηκε στο διάστημα μεταξύ 1888-1892, για να εξυπηρετήσει τις ποιμαντικές ανάγκες των τότε καθολικών, που ζούσαν ανάμεσα στους ορθοδόξους Χριστιανούς, Εβραίους και Μουσουλμάνους. Ιδρυτής του τάγματος των Λαζαριστών ήταν ο Άγιος Βικέντιος, το άγαλμα του οποίου βρίσκεται στην πρόσοψη του κτιρίου. Οι Λαζαριστές, συγχρόνως με τις θρησκευτικές τους υπηρεσίες, δίδασκαν και γαλλικά στους Καβαλιώτες. Το 1916 η μονή χρησιμοποιήθηκε ως Γαλλικό Προξενείο. Σήμερα ανήκει στο Αποστολικό Βικαριάτο Θεσσαλονίκης. Εξυπηρετεί ως ναός τους καθολικούς της Καβάλας, της Δράμας και της Ξάνθης. Το κτίσμα παρουσιάζει μικτά αρχιτεκτονικά στοιχεία με πιο έντονα τα οθωμανικά και νεοκλασικά. Στον εξωτερικό χώρο δεσπόζει το άγαλμα της Παναγίας του Ροδαρίου μέσα σε πέτρινη κόγχη.

Δημοτική Καπναποθήκη

(πλατεία Καπνεργάτη)

Κτίστηκε το 1910 από τον εξισλαμισμό Ισραηλίτη καπνέμπορο Κιαζίμ Εμίν. Το στηθαίο της στέγης είναι το πιο επιβλητικό τμήμα του κτιρίου, όπου ξεχωρίζουν τέσσερα στέμματα. Αφηρημένες παραστάσεις ανθέων, ήλιων και οικοσμήνων, διακοσμούν την ενδιαφέρουσα και μοναδική αυτή πρόσοψη. Το κτίσμα έχει οθωμανική αρχιτεκτονική με τεχνοτροπία που είναι γνωστή ως οθωμανικός νεοκλασικισμός, με έντονη την επίδραση της νεοκλασικής αρχιτεκτονικής της Ευρώπης. Πρόσφατα ανακαινίστηκε εξωτερικά και τονίστηκαν οι αρχιτεκτονικές και διακοσμητικές του αρετές, χάρη στις εργασίες της Εφορείας Αρχαιοτήτων Καβάλας και Θάσου.

Καπναποθήκη «Ρεζί»

(Εμπορικό Κέντρο Καβάλας)
(Μεγάλου Αλεξάνδρου
με Αβέρωφ)

Το τριώροφο αυτό συγκρότημα κτιρίων, με κλειστή διάταξη γύρω από μια εσωτερική αυλή, αποτελείται από τέσσερις πτέρυγες ορθογώνιας κάτοψης. Το ακίνητο χτίστηκε το 1885 κι αγοράστηκε από τη PEZH (Οθωμανικό Μονοπώλιο Καπνού) το 1892. Το 1923 η «PEZH» πούλησε το συγκρότημα των καπναποθηκών στην εταιρεία «MAGASINS ET IMMEUBLES SA». Οι σημερινοί ιδιοκτήτες μετέτρεψαν το συγκρότημα καπναποθηκών σε σύγχρονο Εμπορικό Κέντρο.

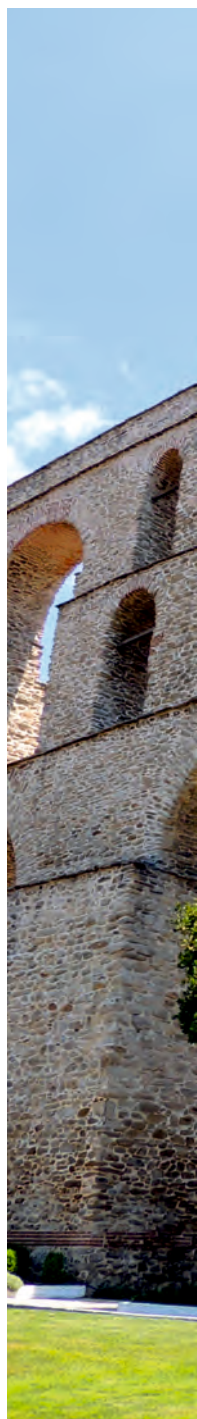

Πρώην Δικαστικό Μέγαρο

(Γαλλικής Δημοκρατίας 3)

Το κτίριο του πρώην Δικαστικού Μεγάρου Καβάλας αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της ιστορίας της πόλης. Έχει συνδεθεί με την απελευθέρωσή της το 1913, αλλά και τον αιώνα που ακολούθησε ήταν το σύμβολο της απονομής δικαιοσύνης. Στον χώρο αυτό υψώθηκε την 26η Ιουνίου 1913 για πρώτη φορά, μετά από αιώνες σκλαβιάς (από το 1391), η Ελληνική σημαία. Από το Μέγαρο, επίσης, αναγγέλθηκε η ενσωμάτωση της Καβάλας στον Εθνικό κορμό. Το κτίριο ήταν Οθωμανικό Διοικητήριο της Καβάλας. Κατασκευάστηκε στα 1896 από το Χιώτη Καϊμακάμη Α' τάξεως της Καβάλας Εμίν Πασά με «εθελοντικές προσφορές» πλουσιών Καβαλιωτών της εποχής.

Καμάρες-Υδραγωγείο

(Κουντουριώτου – Νυρεμβέργης)

Το πιο χαρακτηριστικό μνημείο της Καβάλας είναι το μεγάλο τοξωτό υδραγωγείο, γνωστό με το όνομα «Καμάρες», μήκους 270 μ. και μεγίστου ύψους 25 μ. Στις αρχές του 16ου αιώνα, η άνυδρη χερσόνησος της Παναγίας υδροδοτήθηκε με τα νερά που πηγάζουν από την περιοχή της Παλιάς Καβάλας. Η πηγή, που βρίσκεται σε υψόμετρο 400 μ., είναι γνωστή ως «μάνα του νερού», «Σούμπαση» ή «τρία Καραγάτσια». Οι Καμάρες στη σημερινή τους μορφή είναι έργο των αρχών του 16ου αιώνα που αποδίδεται στον Ιμπραήμ πασά, βεζύρη του σουλτάνου Σουλεϊμάν του Νομοθέτη. Κτίστηκαν μεταξύ 1520-1530, περίοδο κατά την οποία έγιναν στην Καβάλα μεγάλα έργα υποδομής που αποσκοπούσαν στην ανασυγκρότηση της πόλης μετά την καταστροφή του 1391.

Οι Καμάρες είναι έργο τεράστιο, δυσανάλογο με το μέγεθος του τότε ασήμαντου οικισμού. Πιθανολογείται ότι στον ίδιο χώρο υπήρχε ρωμαϊκό υδραγωγείο πάνω στα απομεινάρια του οποίου κτίστηκαν οι Καμάρες. Το παλιό αυτό Υδραγωγείο υδροδοτούσε την πόλη της Καβάλας μέσω της περιοχής του Σούγγελου (su-yol: ο δρόμος του νερού) μέχρι τις πρώτες δεκαετίες του 20ού αιώνα. Σήμερα, οι Καμάρες έχουν χάσει τη ζωτική τους σημασία διατηρώντας, ωστόσο, την ομορφιά και το μεγαλείο τους, καθώς αποτελούν το μνημείο-σύμβολο της πόλης.

ΚΤΙΡΙΑ ΜΕ ΙΣΤΟΡΙΑ

Μεντρεσέ Χατζή Αλή Πασά

(Νυρεμβέργης 13-21)

Μεταξύ των δρόμων του Αμερικανικού Ερυθρού Σταυρού, μίας παρόδου της Κολοκοτρώνη και του Υδραγωγείου υπήρχε ένα μικρό külliye, δηλαδή φιλανθρωπικό ισλαμικό συγκρότημα κτιρίων που περιελάμβανε ένα τζαμί και έναν μεντρεσέ (Ιεροδιδασκαλείο Οθωμανών). Σήμερα σώζεται μόνο η πτέρυγα των δωματίων του μεντρεσέ.

Στο πλαίσιο του Ολοκληρωμένου Σχεδίου Αστικής Ανάπτυξης του Δήμου Καβάλας, εκπονήθηκε μελέτη για την επανάχρηση του εν λόγω μνημείου, με πιθανή χρήση του ως Μουσείο Προσφυγικού Ελληνισμού, τη διαμόρφωση του περιβάλλοντα χώρου και την ανάδειξη του Υδραγωγείου (Καμάρες).

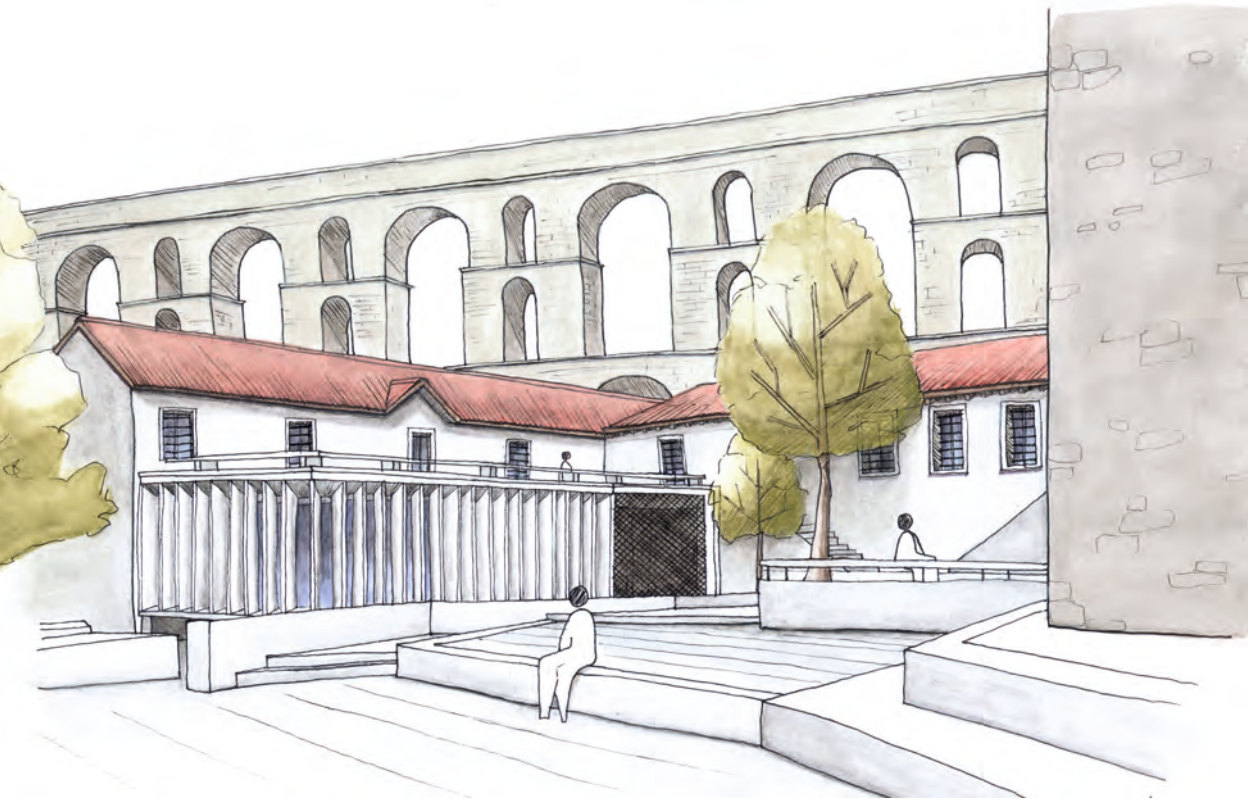
Αρρένων (1909-1910) 1^ο Γυμνάσιο Καβάλας

(Κωνσταντίνιδου Ποιητού 16)

Είναι ένα από τα τρία μεγαλόπρεπα τουρκικά οικοδομήματα, που κτίστηκαν την εικοσαετία 1890-1910, την εποχή της μεγάλης ανάπτυξης του καπν-εμπορίου. Ανεγέρθη μεταξύ 1909-1910, αμέσως μετά τη χορήγηση του Συντάγματος στην Τουρκία. Ανήκε στην τουρκική κοινότητα της Καβάλας το 1910 και χρησιμοποιήθηκε ως τουρκικό σχολείο. Κατά τη διάρκεια των Βαλκανικών Πολέμων και μέχρι το 1916 χρησιμοποιήθηκε ως ελληνικό νοσοκομείο. Μετά την ανταλλαγή των πληθυσμών, το 1922, κατοχυρώθηκε ως περιουσία του ελληνικού δημοσίου. Σήμερα στεγάζεται το 1ο Γυμνάσιο Καβάλας.

Για τον σχεδιασμό και την κατασκευή του Γυμνασίου εργάστηκαν δυτικοευρωπαίοι τεχνίτες, εφαρμόζοντας νεοκλασικές αντιλήψεις της εποχής, σε συνδυασμό με στοιχεία της οθωμανικής τέχνης.

Πλατεία Κρέν

(Πιπίνου 8)

Το οικόπεδο, πρώην ιδιοκτησίας Κρέν, που βρίσκεται δίπλα στο Υδραγωγείο και το χερσαίο τείχος της πόλης, απαλλοτριώθηκε από το Δήμο Καβάλας το 2000. Στόχος, η αποκατάσταση και ανάδειξη του Μεσαιωνικού Τείχους από την Εφορεία Αρχαιοτήτων Καβάλας και Θάσου, καθώς και η ανάπτυξη του περιβάλλοντος χώρου. Στο οικόπεδο υπήρχαν πολλά μικρά κτίρια, τα οποία στέγαζαν εργαστήρια, όπως για παράδειγμα μπακιρτζήδικα, γανωτίδικα και μηχανουργεία. Μετά την απαλλοτρίωση, τα κτίρια χάθηκαν και αναδείχθηκε το τείχος. Το μόνο που απέμεινε είναι μία μονόχωρη αποθήκη, η οποία θα λειτουργήσει ως Ανοικτό Κέντρο Συντήρησης μαρμάρου, ψηφιδωτού, εικόνες και κεραμικής από την Εφορεία Αρχαιοτήτων Καβάλας και Θάσου.

Στο πλαίσιο του Ολοκληρωμένου Σχεδίου Αστικής Ανάπτυξης του Δήμου Καβάλας, εκπονήθηκε μελέτη για την κατασκευή νέου κτιρίου πολιτιστικής χρήσης, τη διαμόρφωση εσωτερικής αυλής και δημιουργία χώρων καθιστικών ικανών για τη φιλοξενία υπαίθριων εκδηλώσεων (ανοικτό θέατρο) και αναψυκτήριο, έργα που θα υλοποιηθούν στο επόμενο κοινοτικό πλαίσιο.

Καρνάγιο (Ταρσανάς – Καλαφατιά)

*(Νυρεμβέργης –
Παλαιού Υδραγωγείου)*

Η παλαιότερη μαρτυρία για τα ναυπηγεία της Καβάλας είναι του 1591. Ο Gabrielle Cavazza αναφέρει: «Εδώ ναυπηγείται μία γαλέρα με 23 banchi (με 23 σειρές κωπηλατών) για τον μπέν του τόπου...».

Ελάχιστα γνωρίζουμε για τους ταρσανάδες της Καβάλας. Είναι βέβαιο, όμως, ότι η πόλη πάντα διέθετε χώρους για τον ελλιμενισμό, την επισκευή, τη συντήρηση, ίσως και τη ναυπήγηση σκαφών. Από το 1920 έως και σήμερα, ναυπηγήθηκαν αλιευτικά, τράτες, γρι γρι και ανεμότρατες. Στα τέλη του 1941, οι Βούλγαροι ναυπήγησαν ξύλινα σκάφη, μερικά από τα οποία ανήκαν στο βουλγαρικό πολεμικό ναυτικό.

Στο καρνάγιο υπήρχαν πολλές «επαγγελματικές» παράγκες, καθώς και ειδική «σάλα» σχεδιαστηρίου.

Σήμερα λειτουργεί για επισκευές σκαφών με μικρότερη δυναμική. Στον ίδιο χώρο λειτουργεί το ομώνυμο γραφικό ταβερνάκι.

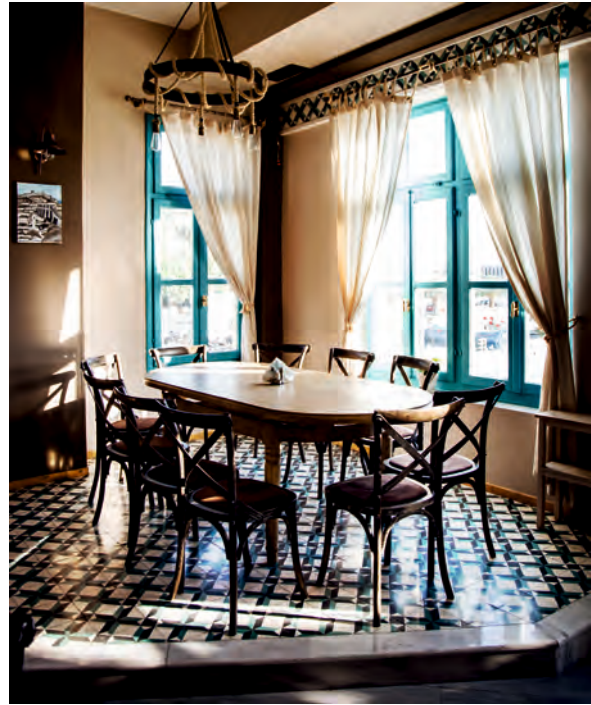

Παράλιο τείχος

(Απέναντι από το παρκινγκ
Τελωνείου Καβάλας)

Τα ισχυρά τείχη της θασιακής αποικίας κατασκευάστηκαν, πιθανότατα, στις αρχές του 7ου π.Χ. αιώνα. Το μεγαλύτερο μέρος του παράλιου τείχους είναι έργο της περιόδου 1520-1536. Μετά την καταστροφή του 1391 και με επιπρόσθετη αιτία τη φυσική φθορά, τα νεόδημητα τείχη του 16ου αιώνα κτίστηκαν επάνω στα ερείπια των προγενέστερων ιστορικών φάσεων. Τα πρώτα έργα ενίσχυσης του οχυρού έγιναν το 1425, κατά τη διάρκεια των εχθροπραξιών μεταξύ των Τούρκων και των Βενετών. Η οχυρωμένη πόλη επέκτεινε τα όριά της και «κατηφόρισε» από τη φυσική οχυρή της θέση, για να περιλάβει και ένα επίπεδο τμήμα γης, δίπλα στο λιμάνι. Τα τείχη της πόλης αντικατοπτρίζουν την πολυκύμαντη ιστορία των 27 συναπών αιώνων ζωής της.

Περπατήστε παράλληλα με το παράλιο τείχος και ανακαλύψτε μια μικρή παραλία στο σημείο που το τείχος συναντά τα βράχια της χερσονήσου της Παναγίας. Στη διαδρομή υπάρχουν σημεία ανάπαυσης για να απολαύσετε τη θέα του λιμανιού της Καβάλας.

Κτίριο Λιμενικού Ταμείου

Λιμάνι Καβάλας
(Ερυθρού Σταυρού 2)

Το κτίριο του Λιμενικού Ταμείου θεμελιώθηκε το 1926. Τρία χρόνια αργότερα, το 1929, ο Ελευθέριος Βενιζέλος εγκαίνιασε το νέο λιμάνι της πόλης. Στο ισόγειο του κτιρίου, έως το 1992, στεγάστηκε η ιχθυαγορά της πόλης (Παλιά Ψαράδικα) που περιελάμβανε 24 ιχθυοπωλεία. Τα γραφεία της Λιμενικής Επιτροπής στεγάστηκαν στο κτίριο μέχρι το 1970, οπότε και μεταφέρθηκαν σε νέο ιδιόκτητο κτίριο. Από το 1997, στο κτίριο στεγάζονται μικρά μαγαζιά τουριστικού ενδιαφέροντος, καθώς και μία καφετέρια-εστιατόριο.

Ιμαρέτ

(Θεοδώρου Πουλίδου 30)

Στις αρχές του 19ου αιώνα ο Μωχάμετ Άλη, ιδρυτής της τελευταίας Αιγυπτιακής δυναστείας, ίδρυσε στην γενέτειρά του Καβάλα το Ιμαρέτ, ένα θρησκευτικό, εκπαιδευτικό και φιλανθρωπικό ίδρυμα. Μέχρι το 1902 λειτούργησε ως Ισλαμικό ιεροδιδασκαλείο, καθώς η εκπαίδευση των μουσουλμάνων μέχρι το 1846 ήταν άμεσα συνδεδεμένη με τη θρησκεία.

Η λέξη «Ιμαρέτ» προέρχεται από την αραβική λέξη *imara* που σημαίνει κατασκευή. Συγκεκριμένα προέρχεται από την Αραβική ρίζα AMR και αποδίδει τις λέξεις *'amr* (ζωή) και *isti'mar* (ανάπτυξη μίας περιοχής /τόπου). Ιμαρέτ (ή αλλιώς *kulliye*) ονομάζεται μια αστική μονάδα που αποτελείται από μια αγορά, ένα τζαμί και άλλα αγαθοεργά ιδρύματα. Στην τουρκική, Ιμαρέτ ονομάζονται, επίσης, και οι κουζίνες του ιδρύματος, που προσφέρουν φαγητό στους φτωχούς. Η ουσία του Ιμαρέτ είναι η ίδια η ζωή και το αποτέλεσμα του είναι η εδραίωση και η ανάπτυξη.

Όπως χαρακτηριστικά υποστηρίζουν και οι Μουσουλμάνοι: "Ιμαρέτ είναι η καρδιά της ανάπτυξης του Ισλάμ, γύρω από το οποίο ανθίζει ο πολιτισμός".

Περιλαμβάνει συνολικά δύο μεντρεσέδες (ιεροδιδασκαλεία), δύο *dershane*-μεστζίτ (μεγάλες θολωτές αίθουσες για προσευχή), ένα μεκτέμπ (σχολείο βασικής εκπαίδευσης για αγόρια), ένα ιμαρέτ (κουζίνα-πτωχοκομείο, ανεξαρτήτως θρησκευματος) και τα γραφεία της διεύθυνσης.

Από τα τέλη του 1922, οι χώροι του Ιμαρέτ χρησιμοποιήθηκαν για τη στέγαση των προσφύγων. Μεταγενέστερα λειτούργησε ως μουσείο, καφετέρια και εστιατόριο. Το 2001 παραχωρήθηκε από το Αιγυπτιακό δημόσιο σε ιδιώτη για την πλήρη αποκατάσταση και μετατροπή του σε υπερπολυτελές ξενοδοχείο. Για περισσότερες πληροφορίες επισκεφθείτε τον επίσημο ιστότοπο

www.imaret.gr

Οικία Μωχάμετ 'Αλη

(Πλατεία Μωχάμετ Άλη, Παναγία)

Στην πλατεία του Μωχάμετ Άλη (1769-1849), που βρίσκεται στη χερσονήσο της Παναγίας στην παλιά πόλη της Καβάλας, υπάρχει το κονάκι και το άγαλμά του. Το άγαλμα είναι έργο του διάσημου γλύπτη Κων. Δημητριάδη. Φιλοτεχνήθηκε στο Παρίσι και απεικονίζει το στρατηλάτη και θεμελιωτή της αιγυπτιακής δυναστείας, Μωχάμετ Άλη με το σπαθί στη θήκη, αφού, σύμφωνα με την παράδοση, επιστρέφει στην οικία του για να ξεκουραστεί.

Το κονάκι του Μωχάμετ Άλη θεωρείται ένα από τα πιο χαρακτηριστικά σωζόμενα δείγματα Οθωμανικής αρχιτεκτονικής του 18ου αιώνα στην Ελλάδα. Στη νότια ενότητα βρίσκεται το selamlık, το οποίο περιλαμβάνει τους χώρους της ημερήσιας διαμονής και εργασίας των ανδρών, το ιδιαίτερο δωμάτιο του πασά και τους χώρους υποδοχής των επισκεπτών τους. Στη βόρεια ενότητα βρίσκεται το harem που περιέχει τους χώρους των γυναικών, το λουτρό (χαμάμ) και το σοφά. Επίπλωση στο σπίτι δεν υπάρχει. Μοναδικό διακοσμητικό στοιχείο αποτελούν οι ξύλινες εντοιχισμένες ντουλάπες και τα τζάκια.

Για περισσότερες πληροφορίες επισκεφθείτε τον επίσημο ιστότοπο του Ερευνητικού Κέντρου Μωχάμετ Άλη

www.moha.center

Παλιά Μουσική

(Τζαμί Χαλίλ Μπέη)

(Μεχμέτ Αλή – Ανθεμίου)

Οι μουσουλμανικοί πληθυσμοί καταλάμβαναν τα προνομιακά μέρη των πόλεων και μετακινούσαν το ντόπιο χριστιανικό πληθυσμό σε άλλες περιοχές. Η θέση όπου βρίσκεται το τζαμί του Χαλίλ μπέη είναι όντως πλεονεκτική: στο κέντρο της χερσονήσου, κοντά στο κάστρο και πάνω σε δρόμους που οδηγούν στην ακρόπολη και στις πύλες των τειχών της χερσονήσου. Οι μαχαλάδες των οθωμανικών πόλεων αποτελούνταν από άτομα της ίδιας θρησκευτικής ομάδας. Το τζαμί πρέπει να κτίστηκε την περίοδο της ανασυγκρότησης της πόλης, γύρω στα 1530. Στη θέση του προϋπήρχε, σύμφωνα με τα αρχαιολογικά ευρήματα, η τρίκλιτη παλαιохριστιανική βυζαντινή εκκλησία της Αγίας Παρασκευής. Κατά τους πρώτους αιώνες της τουρκοκρατίας ήταν σύνθηες φαινόμενο η ανέγερση τζαμιών στη θέση εκκλησιών ή η μετατροπή εκκλησιών σε τζαμιά.

Την περίοδο 1930 –1940 στο τζαμί στεγαζόταν η Φιλαρμονική του Δήμου κι έτσι απέκτησε την επωνυμία «Τζαμί της Μουσικής» και σήμερα το αποκαλούμε «Παλιά Μουσική». Ο μιναρές χρεμίστηκε κατά τη δεκαετία του 1950.

Φρούριο

(Ισιδώρου 28)

Στην κορυφή της χερσονήσου της Παναγίας δεσπόζει η Ακρόπολη της Καβάλας η οποία κτίστηκε, στο μεγαλύτερο μέρος της, το πρώτο τέταρτο του 15ου αιώνα. Ανοικοδομήθηκε στη θέση της βυζαντινής ακρόπολης ενσωματώνοντας τα ερείπια της βυζαντινής ακρόπολης της Χριστούπολης, που είχε καταστραφεί το 1391. Προορισμός του οχυρού ήταν ο έλεγχος και η προστασία του καίριου περάσματος της Εγνατίας οδού. Το φρούριο κτίστηκε σε θέση με εξαιρετική φυσική οχύρωση και σε περίοδο που οι πόλεμοι διεξάγονταν με όπλα «ψυχρού ατσαλιού» και όχι με πυροβόλα όπλα μεγάλης καταστρεπτικής δύναμης. Για τελευταία φορά η ακρόπολη χρησιμοποιήθηκε στη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου από τα στρατεύματα των κατακτητών.

Στο επιβλητικό αυτό κτίσμα είναι εμφανείς οι αλληπάλληλες ανακατασκευές και επεμβάσεις στην οχύρωσή του από τους Βυζαντινούς, τους Ενετούς και τους Οθωμανούς.

Σήμερα ο επισκέπτης μπορεί να δει στον εσωτερικό περίβολο:

- Τον κεντρικό κυκλικό πύργο, που αποτελούσε τον ύστατο χώρο άμυνας. Αξίζει να απολαύσετε τη μοναδική θέα της πόλης της Καβάλας που προσφέρει η οροφή του.
- Την αποθήκη πυρομαχικών και τροφίμων, η οποία αργότερα μετατράπηκε σε φυλακή.
- Το φυλάκιο, που ήταν χώρος κατάλληλος για καταλύματα αξιωματικών ή φρουράς.
- Τη δεξαμενή νερού.

Στα τείχη του εξωτερικού περιβόλου της Ακρόπολης ξεχωρίζουν δύο τετράγωνοι κι ένας πολυγωνικός πύργος, ενώ στο εσωτερικό του λειτουργεί υπαίθριο θέατρο για πολιτιστικές εκδηλώσεις και αναψυκτήριο για τους επισκέπτες.

ΠΗΓΕΣ - ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αγγελούδη-Ζαρκάδα Σαπφώ, (Οκτώβριος 2010), «Η Καβάλα Πριν Και Τώρα», Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Καβάλας.
- Βαϊμάκη Βάλυ, Δημοσιογράφος
- Βύζικας Ι., «Καβάλα, η Μέκκα Του Καπνού», Τόμος Β΄ Καβάλα 19^{ου} -20^{ου} Αιώνα Οι Άνθρωποι Του Καπνού, Τόμος Γ΄ Καπναποθήκες, (Ι.Κ.Κ.Ι.Κ.) Ινστιτούτο Κοινωνικών Κινημάτων Και Ιστορίας Καπνού.
- Ένθετο της Εφημερίδας «ΕΘΝΟΣ».
- Εξωραϊστικός Πολιτιστικός Σύλλογος Παναγίας «Το Κάστρο», (2005), «Η Παλιά Πόλη Της Καβάλας (7^{ος} Π.Χ.-20^{ος} Αι.). Ο Χώρος, Οι Άνθρωποι Τα Τεκμήρια Της Ιστορίας».
- Ζιώγας Χρ. Π., (1995), «Παραδοσιακά Κτίρια Της Νεότερης Καβάλας».
- Καραγιαννακίδης Ν. & Λυκουρίνος Κ., «ΝΕΑΠΟΛΙΣ – ΧΡΙΣΤΟΥΠΟΛΗΣ – ΚΑΒΑΛΑ, Οδοιπορικό Στο Χώρο Και Στο Χρόνο Της Παλιάς Πόλης», Δήμος Καβάλας.
- Λυκουρίνος Κ., Γενικά Αρχεία Του Κράτους (Γ.Α.Κ.), Αρχεία Νομού Καβάλας.
- Στεφανίδου Αιμιλία, «Η Πόλη-Λιμάνι Της Καβάλας Κατά Την Περίοδο Της Τουρκοκρατίας. Πολεοδομική Και Ιστορική Διερεύνηση (1391-1912)», Ι.Λ.Α.Κ. (Ιστορικό Και Λογοτεχνικό Αρχείο Καβάλας).
- Χαραλαμπίδου Παρασκευή, (2013), Πτυχιακή Εργασία, «Αρχοντικά Καβάλας», Σχολή Τεχνολογικών Εφαρμογών.
- Χαρπαντίδης Ι. Κοσμάς, (2010), «Καβάλα, Θάσος: Πινελιές του πράσινου και του μπλε».
- 12^η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων, (2008), «Μεσαιωνικό Υδραγωγείο Καβάλας, Καμάρες», Υπουργείο Πολιτισμού.
- 12^η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων, «Το Παράλιο Τείχος Της Καβάλας», Υπουργείο Πολιτισμού.

Φωτογραφικό Υλικό:

Αρχείο ΔΗΜΩΦΕΛΕΙΑ & Δήμου Καβάλας,
Ηρακλής Μήλας,
Αντώνης Πασβάντης,
Αχιλλέας Σαββόπουλος

ΔΗΜΟΣ ΚΑΒΑΛΑΣ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ - ΘΡΑΚΗ
Με στόχο την ανάπτυξη και σεβασμό στον άνθρωπο και το περιβάλλον
Με την συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Ταμείο
Περιφερειακής Ανάπτυξης

Δημοτική Κοινωνικής Επιχείρηση Καβάλας ΔΗΜΩΦΕΛΕΙΑ

Διεύθυνση Ανάπτυξης & Περιβάλλοντος, Ομονοίας 117, 65403, Καβάλα,

Τ. 2510 831388 (εσωτ.2), develop@kavalagreece.gr, www.kavalagreece.gr